

17.1.2022

Viite: Diaarinro VN/32784/2021

Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Kiitämme lausuntomahdollisuudesta ja toteamme seuraavaa:

Koronatodistuksen vapaaehtoinen käyttöönottomahdollisuus

Kannatamme ehdotusta EU:n digitaalisen koronatodistuksen vapaaehtoisen käytön laajentamiseksi myös niihin tilanteisiin, joihin ei kohdistu rajoituksia. Tällöin kyseessä ei tarvitse olla myöskään sellaiset tilanteet tai toiminnot, joita voitaisiin tällä hetkellä voimassa olevilla tartuntatautilain väliaikaissäännöksillä rajoittaa. Koronatodistuksen vapaaehtoiselle käytölle on olemassa selvä tarve. Tiedossamme esimerkiksi on, että lähettääkseen työntekijänsä Suomessa järjestettävään tapahtumaan, esim. messuille, ulkomaiset työnantajat edellyttävät usein, että tapahtumassa on käytössä koronatodistus. Heille ei ole merkitystä sillä, onko kyse viranomaisten edellyttämästä koronatodistuksesta vai vapaaehtoisesta, terveysturvallisuuden takia tehdystä järjestelystä.

Koronatodistuksen vapaaehtoisella käytöllä voisi nähdäksemme olla huomattavaa merkitystä terveysturvallisuustilanteen hallinnassa ja sen laajamittaisella vapaaehtoisuuteen perustuvalla käytöllä voitaisiin mahdollisesti ehkäistä tarvetta siirtyä järeämpiin, viranomaisten määräämiin rajoitustoimiin.

Nähdäksemme nyt esitetty todistuksen laajempi käyttö olisi mahdollista ilman nyt esitettyjä nimenomaisia säännöksiäkin. Siitä, että tähän mennessä on säädetty todistuksen käytöstä rajoitusten vaihtoehtona ei voi johtaa kieltoa käyttää todistusta toiminnanharjoittajan oman harkinnan perusteella voimassa olevan lainsäädännön puitteissa mm. yhdenvertaisuuslain säännökset huomioiden. Koska asiaan liittyen on esitetty päinvastaisiakin näkemyksiä, katsomme säännöksen perustelluksi oikeustilan selventämiseksi. Kuten esityksessäkin on todettu, kyse olisi mahdollistavasta säännöksestä, joka säädettäisiin keskeisesti oikeusvarmuussyistä.

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö

17.1.2022

Olemme samaa mieltä myös luonnoksessa todetuista muutoksen tavoitteista ja säännöksen perusteluista. Koronatodistuksesta / koronapassista käydyssä keskustelussa unohdetaan liian usein muiden kuin sen perusoikeudet, jolta todistusta edellyttäisiin. Esimerkiksi elinkeinonharjoittamisen vapaus ja oikeus työhön unohdetaan liian usein. Nähdäksemme esityksessä on tasapainoisella tavalla tarkasteltu perusoikeuksien kokonaisuutta. Tarkastelu tukee koronatodistuksen käytön mahdollistamista esitetyllä tavalla.

Vapaaehtoisen koronatodistuksen käyttömahdollisuuden tulisi olla voimassa pidempään kuin rajoitusten vaihtoehtona olevan koronatodistuksen.

Koronatodistuksen käyttöönottaminen viranomaisen määräyksestä

Esityksessä ehdotetaan myös, että aluehallintovirasto voisi jatkossa velvoittaa päätöksessään toiminnanharjoittajia edellyttämään EU:n digitaalisen koronatodistuksen esittämistä. Säännöksen soveltamisala olisi laaja ja kattaisi käytännössä kaikki asiakastilat. Vastaavasti ehdotetaan ravintoloiden osalta, että jatkossa valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää siitä, että ravitsemusliikkeen asiakkaalta edellyttäisiin liikkeeseen pääsemiseksi koronatodistuksen esittämistä.

Tällä hetkellä koronatodistus voidaan ottaa käyttöön toimintaan kohdistuvien rajoitusten vaihtoehtona, mikäli toiminnanharjoittaja näin päättää. Ehdotettu muutos on tämän vuoksi merkittävä muutos nykyiseen käytäntöön verrattuna.

Ehdotetut säännökset antaisivat viranomaiselle laajan harkintavallan sen suhteen, millaisella todistuksen esittämisvelvollisuuden ja muiden rajoitustoimien kokonaisuudella toiminnanharjoittajien edellytettäisiin toimivan. Viranomainen voisi esimerkiksi katsoa pelkän koronatodistuksen esittämisvelvollisuuden riittäväksi. Se voisi kuitenkin myös määrätä voimaan todistuksen esittämisvelvollisuuden lisäksi kaikki tartuntatautilain väliaikaisessa 58 a §:ssä (ravintolat) tai 58 d §:ssä (muut laissa tarkoitetut asiakastilat) määritellyt rajoitukset.

Ravintoloiden osalta todetaan 58 a §:n säännöskohtaisissa perusteluissa: "Käytännössä koronatodistuksen edellyttäminen johtaisi useimmiten siihen, että esimerkiksi liikkeen asiakasmäärää ei olisi tarpeen lainkaan rajoittaa." Mitään takeita tästä ei kuitenkaan ole, kun viranomaisen harkintavaltaa kokonaisuuden osalta ei ole rajoitettu. Tämä tekee esitetyn säännöksen vaikeaksi hyväksyä aloilla, jotka ovat jo tähän mennessä kärsineet koronakriisistä ja rajoituksista valtavasti. Esimerkiksi ravintoloissa voisi näin jatkossa olla yhtä aikaa voimassa sekä nykyisiä asiakaspaikkamääriä ja

17.1.2022

aukioloaikoihin kohdistuvia rajoituksia, ja näiden lisäksi vaatimus koronatodistuksen edellyttämisestä asiakkailta. Kokonaisuus voisi tällöin olla sellainen, ettei ravintolan kannattava toiminta olisi mitenkään mahdollista. Koska Suomessa mahdolliset elinkeinotoiminnan kriisituet harkitaan vasta rajoitustoimien määräämisen jälkeen, mitään takeita ei olisi tällöin myöskään siitä, että toiminnanharjoittajien menetykset korvattaisiin, jos ne tällaisessa tilanteessa olisivat pakotettuja lopettamaan toiminnan väliaikaisesti rajoitustoimien kokonaisuuden tehtyä toiminnan kannattamattomaksi.

Ehdotetun 58 d §:n osalta on todettava, että siinä tarkoitettujen tilojen osalta esitetyt muutokset nykyiseen olisivat vielä ravintoloitakin suurempia, kun viranomaisella voisi määrätä ravintoloita väljemmin, miten lähikontaktit asiointitiloissa tulisi käytännössä ehkäistä. Nykyinen säännös on osoittautunut kauppojen ja palvelujen arjessa erittäin toimivaksi, emmekä näe tarpeelliseksi muuttaa sitä.

Ehdotetut muutokset siirtäisivät harkinnan terveysturvallisuuden kannalta olennaisista toimenpiteistä pois kaupoilta ja palveluilta viranomaisille huolimatta siitä, että viranomaisella ei tosiasiallisesti ole mahdollisuutta määrätä, mikä tietyn tyyppisissä tiloissa onärkevin tapa varmistaa terveysturvallinen asiointi.ärkevimmän toimintatapakokonaisuuden valintaan vaikuttavat merkittävästi esimerkiksi tilojen käyttötapa ja tilojen rakenne; joissain tiloissa on esimerkiksiärkevämpää rajata tiloissa kerralla olevien asiakkaitten kokonaismäärää, toisissa taas on riittävää järjestää asiakkaitten liikkuminen tiloissa niin, että asiakasvirrat eivät kohtaa eivätkä ruuhkaudu. Määräyksiä antavalla viranomaisella ei ole tähän mitään mahdollisuutta, koska se antaa alueellisia määräyksiä, eikä se voi antaa yksilöityjä, tietyn yksittäisen toimitilan ja siinä harjoitettavan toiminnan luonteen huomioivia määräyksiä. Toiminnanharjoittaja tietää parhaiten, miten tavoitteeseen pääseminen onärkevintä liiketoiminnan kannalta terveysturvallisuus huomioiden. Esitetyt muutokset voisivat kerrotuista syistä johtaa jopa hyvien ja tehokkaiksi todettujen kaupan tai palvelualan yrityksen itsensä määrittelemien toimenpiteiden tarpeettomaan muuttamiseen ja terveysturvallisuuden kannalta jopa aiempaa huonompaan ratkaisukokonaisuuteen.

Lisäksi koronatodistuksen tarkistamisveloitteella olisi merkittäviä negatiivisia taloudellisia vaikutuksia niihin erikoiskaupan ja palvelualan yrityksiin, jotka eivät myy välttämättömiä tarvikkeita tai palveluita (tarve palkata oville tarkastajat). Koronatodistuksen tarkistamiseen liittyvät tulkintatilanteet ovat mahdottomia, kun myymälään sisäänpääsyn yhteydessä tulisi arvioida, onko asiointi välttämätöntä vai ei. On huomattava, että samoissa kaupoissa ja tiloissa myydään usein sekä välttämättömyystarvikkeita, esim. elintarvikkeita, että esimerkiksi käyttötavaroita, joiden hankkimista ei välttämättä voitaisi katsoa välttämättömäksi asiointiksi. Tulkinnanvarainen sääntely

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö

17.1.2022

tulisi johtamaan alueellisiin ja paikallisiin tulkintaeroihin ja sitä kautta toimijoiden erilaiseen kohteluun ja kilpailuneutraliteetin vääristymiseen.

Huomautamme, että esitykseen sisältyvässä vertailussa ulkomaiden lainsäädäntöön ei ole avattu sitä, onko tarkastelluissa maissa viranomaisella mahdollisuus samanaikaisesti koronatodistuksen itsenäisenä rajoitustoimena edellyttämisen kanssa antaa muitakin määräyksiä esim. asiakaspaikkojen tai aukioloaikojen suhteen. Näin kokonaisuus suhteessa nyt esitettyyn ei avaudu riittävällä tavalla, eikä oikeusvertailu ole sen vuoksi laadullisesti riittävä.

Näin katsomme, että esitetty 58 d §:n muutos ei ole kaupan ja palvelujen osalta oikeasuhtainen, tarkoituksenmukainen eikä vähimmän haitan periaatteen mukainen. Ensisijaisesti koronatodistuksen edellyttäminen tulisi jatkossakin olla toiminnanharjoittajan harkinnassa rajoitusten vaihtoehtona sekä ravintoloissa että 58 d §:n tarkoittamista asiointitiloissa. Toissijaisesti pitäisi mielestämme vähintäänkin rajata viranomaisen harkintavaltaa niin, että rajoitustoimien kokonaisuus, ml. koronatodistuksen käytön edellyttäminen muodostaisi järkevän kokonaisuuden ja kannattavan toiminnan rajoitusten kohteena olevalla toiminnanharjoittajalle. Tämä olisi mahdollista esim. niin, että itsenäisenä rajoitustoimena koronatodistusta voitaisiin edellyttää vain silloin, kun muita 58 a tai 58 d §:ien mukaisia rajoitustoimia ei ole käytössä. Lisäksi katsomme, ettei 58 d §:ää tulisi muuttaa, vaan jatkossakin toiminnanharjoittajan tulisi voida päättää, millä keinoilla lähikontaktit vältetään.

Samaan aikaan on kolmikantaisessa työryhmässä käynnissä lainsäädäntövalmistelu koronatodistuksen työelämäkäytön mahdollistamiseksi. Toteamme, että koronatodistus tarvitaan ehdottomasti myös työelämäkäyttöön. Nykyinen tilanne, jossa todistusta ei voida edellyttää työntekijöiltä, johtaa myös tartuntariskien kannalta kummalliseen lopputulokseen; asiakkailta voidaan edellyttää todistuksen esittämistä, mutta ei samoissa tiloissa työskenteleviltä työntekijöiltä, vaikka tartuntariski on yhteinen kaikille kyseisessä tilassa.

Koronatodistus rajoitusten vaihtoehtona tulee luonnollisesti olla voimassa vain niin kauan kuin rajoitusvaltuudet ovat voimassa.

Koronatodistuksen sisällön muuttaminen kansallisessa käytössä

Katsomme, että jatkossa Suomen koronatodistuksen sisältöä kansallisessa, muussa kuin rajat ylittävään matkustukseen liittyvässä käytössä tulisi muuttaa siten, että todistuksen saisi vain täydellä rokotussarjalla tai sairastetulla, laboratoriovarmistetulla

Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö

17.1.2022

koronavirustaudilla. Negatiivista testitulosta ei näin enää jatkossa hyväksyttäisi, pois lukien kuitenkin ne henkilöt, jotka eivät todenne-
tusti lääketieteellisestä syystä voi rokotusta ottaa. Heidän osaltaan
testitodistuksen käytön osana koronatodistusta tulisi olla mahdol-
lista. Näin muutetulla koronatodistuksella tulisi olla mahdollista vält-
tää myös kunnan tai aluehallintoviraston yleisötilaisuuksien järjestä-
miskielto sekä tilojen sulkemispäätökset tartuntatautilain 58 g §:n no-
jalla. Kerrotut tarpeen edellyttäisivät lainmuutosta.

Kun omikron-tautihuippu alkaa helpottaa, uudenlainen koronapassi
mahdollistaisi palvelujen käyttämisen, yhteiskunnan avaamisen, lii-
ketoiminnan ja työpaikkojen säilyttämisen. Rokotus suojaa vakavalta
taudilta ja rokotettu levittää tautia heikommin ja vähemmän aikaa
kuin rokottamaton. Rokotus suojaa henkilöä koko ajan, testaus taas
ei suojaa koronatautia vastaan. Testatulla, rokottamattomalla on
vaara sairastua vakavasti ja kuormittaa terveydenhuoltoa. Lisäksi
testaustulos kertoo henkilön tautitilanteesta vain näytteenottohet-
kellä. Testin jälkeen hän voi levittää tartuntoja, ja tilanne on voinut
muuttua, kun henkilö 72 tunnin sisällä testauksesta ryhtyy käyttä-
mään passin mahdollistamia palveluita. Asiaan vaikuttaa merkittä-
västi myös se, että testauskäytäntöjä on viime aikoina olennaisesti
muutettu ja testauskapasiteetti tulisi terveydenhuoltokapasiteettiin
liittyvistä syistä varata muihin tarpeisiin. Testauskäytäntöjen muutok-
seen liittyy myös käytännön ongelma, joka tulee ratkaista: nyt monet
sairastavat koronan niin, että sairastumista ei enää laboratoriovar-
misteta ja toisaalta kotitestien perusteella ei ole mahdollisuutta
saada kirjausta koronatodistukseen.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Lainsäädäntö ja hallinto

Tommi Toivola
Johtaja